
ЯКІСТЬ ПІДГОТОВКИ КАДРІВ ЯК ФАКТОР ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ОСВІТНЬОЇ ІНТЕГРАЦІЇ

Дацків І.Є.,

*здобувач кафедри педагогіки та психології
ДВНЗ «Ужгородський національний університет»*

The article focuses on the quality of the training that is an important element of the state-building and a step towards integration with the European system of education. The academic culture of Ukrainian society depends on the transparent educational services openly, the assurance of the combination of education, research and innovation in the educational process.

Keywords: *integration, quality of education, training, innovation, educational space.*

Освіта є основним ідентифікатором розвитку будь-якого суспільства та фактором державотворення і культури. Кожна високорозвинута держава спрямовує зусилля на вдосконалення навчально-виховного процесу та розбудову мережі навчальних закладів. Важливою ланкою системи освіти є професійна освіта, адже підготовка висококваліфікованих, конкурентоздатних фахівців є основою кадрового потенціалу держави. Висока конкурентність на ринку праці спонукає до забезпечення якісної професійної освіти, що в свою чергу вимагає підвищення рівня професіоналізму та компетентності випускників. Запорукою успіху є дотримання норм і законів на всіх рівнях системи освіти. Відсутність належного контролю за якістю підготовки українських фахівців зумовлює актуальність теми.

Питання адаптації вищої освіти України до європейського освітнього простору вивчається багатьма науковцями, зокрема В.П.Андрущенко, І.В.Артёмовим, І.О.Вакарчуком, О.А.Дубасенюк, В.С.Журавським, М.З.Згуровським, Г.О.Козлаковою, В.Г.Кременем, В.І.Луговим, Ж.В.Талановою, Л.І.Федуловою. В останні десятиріччя виникло багато проблем ефективного реформування освіти. Шляхи їхнього вирішення пропонували у своїх дослідженнях Я.Я.Болюбаш, А.В.Кульчицька, Н.Г.Ничкало, М.Ф.Степко, М.М.Чепіль та ін.

Метою статті є теоретичний аналіз якості підготовки кадрів вищими України у контексті інтеграції до європейського освітнього простору.

Відповідно до мети були поставлені завдання: визначити роль якості підготовки кадрів для розвитку системи вищої школи; виокремити проблеми підготовки кваліфікованих фахівців у контексті євроінтеграційних освітніх процесів.

Розвиток вищої освіти в Україні регламентується нормативно-правовою базою, законами України «Про освіту», «Про вищу освіту», завдання та напрями реформування викладені у Державній національній програмі «Освіта» (Україна XXI століття) та Національній стратегії розвитку освіти в Україні на 2012-2021 роки.

Система вищої освіти в Україні орієнтується на підготовку конкурентоспроможної, всебічно розвинутої особистості з готовністю нестандартно мислити та творчо розв'язувати професійні завдання в умовах організаційної, академічної, кадрової та фінансової свободи вузу. Таким чином, згідно з принципами автономії вузів відповідальність за якість освіти покладається на кожного з них. Закон «Про вищу освіту» чітко встановлює «основні правові, організаційні, фінансові засади функціонування системи вищої освіти, створює умови для посилення співпраці державних органів і бізнесу з вищими навчальними закладами на принципах автономії вищих навчальних закладів, поєднання освіти з наукою та виробництвом з метою підготовки конкурентоспроможного людського капіталу для високотехнологічного та інноваційного розвитку країни, самореалізації особистості, забезпечення потреб суспільства, ринку праці та держави у кваліфікованих фахівцях» [7].

Досягнення високого рівня академічної культури українського суспільства сприятиме «соціальній інтеграції, тобто консолідації соціальних відносин між індивідами й спеціалістами з метою задоволення їхніх потреб; соціальній адаптації, тобто розвитку в людей соціальних якостей, що підвищують ефективність їхньої діяльності в соціумі; соціальному захисту і самозахисту, забезпеченню прав людей і соціальних гарантій; підготовці кадрів, які забезпечили б досягнення соціальної гармонізації, сприяли б розбудові соціальної держави» [4, с.8].

На нашу думку, формування прогресивних фахівців необхідно розпочати із надання більш якісних освітніх послуг та забезпечити контроль за цим процесом. У розділі 5 Закону України «Про вищу освіту» передбачаються:

1) системи забезпечення вищими навчальними закладами якості освітньої діяльності та якості вищої освіти (система внутрішнього забезпечення якості);

2) системи зовнішнього забезпечення якості освітньої діяльності вищих навчальних закладів та якості вищої освіти;

3) системи забезпечення якості діяльності Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти і незалежних установ оцінювання та забезпечення якості вищої освіти [7].

Варто зазначити, що з поступом інформаційних технологій та науково-технічним прогресом ми повинні бути готовими щодо зростання вимог до кандидатів під час працевлаштування. Процес глобалізації та інтеграції вимагає від випускників вузів володіння іноземною мовою, вміння аналізувати проблеми та знаходити шляхи їхнього вирішення, застосовуючи неординарне, творче та критичне мислення.

Готовність до інноваційної та наукової діяльності є обов'язковою вимогою не лише до студентів, а й до викладачів. Оскільки без залучення учасників навчально-виховного процесу до дослідницької роботи ми не можемо говорити про гідного фахівця на ринку праці. Використання мультимедійних презентацій, залучення студентів до виконання творчих проектів, пошук інформації, користуючись електронними бібліотеками, урізноманітнює навчальний процес, зацікавлює студентів та сприяє вдосконаленню майстерності викладача.

Важливо переглянути співпрацю вищої школи з роботодавцями, які в першу чергу повинні бути зацікавлені у достатній кваліфікації потенційного працівника. У Лювенському комюніке визначено: “підтримування та оновлення кваліфікованої робочої сили завдяки тісній співпраці між урядами, інституціями вищої освіти, соціальними партнерами та студентами. Це дозволить вищим навчальним закладам краще відповідати потребам працедавців, а працедавцям – краще розуміти перспективи в освітній сфері. Інституції вищої освіти у співпраці з урядами, урядовими агенціями та працедавцями мають поліпшити надання, доступність та якість своїх служб, що займаються орієнтацією студентів і випускників щодо їхнього працевлаштування та кар'єрного розвитку. Ми заохочуємо запровадження до освітніх програм стажування на робочому місці та навчання на роботі” [2].

Важливим є зауваження М.М. Чепіль, що “одним із головних завдань модернізації вищої освіти є усунення значних структурних невідповідностей між потребами економіки й обсягами, структурою підготовки і перепідготовки фахівців шляхом стратегічного планування розвитку пріоритетних галузей економіки та їх збалансованого кадрового забезпечення. Найважливішою і найсклад-

нішою проблемою є визначення потреби держави у фахівцях з вищою освітою, і добре відомо, що сучасні методи визначення потреб далекі від досконалих” [8, с.131].

Через перенасиченість ринку праці деякими спеціальностями представникам підприємств варто висловити свої рекомендації щодо кількості місць держзамовлення та запропонувати перелік обов’язкових предметів для освоєння певного фаху. Суспільству психологічно важко сприйняти нововведення через надмірну консервативність та неготовність до будь-яких змін. Ми погоджуємось з І.В. Артьомовим, який виділяє кілька “стримуючих факторів та викликів”, розв’язання яких пришвидшить інтеграцію до світового освітнього простору:

1. Можливе «вихолощення» в процесі інтеграції існуючих традицій і потужних можливостей вітчизняної вищої освіти, яку слід не руйнувати, а вдосконалювати і розвивати на основі національної концепції вищої освіти.

2. Посилення імміграції висококваліфікованих спеціалістів і загалом «мізків», якщо не створювати їм належних умов праці і відповідної її оплати.

3. Недостатність науково-методичного, кадрового, матеріально-технічного і фінансового забезпечення для реалізації положень Болонського процесу в Україні.

4. Надлишкова регламентація та недостатня гнучкість адаптування навчальних програм з багатьох дисциплін і неготовність багатьох вузів формувати нові компетенції випускників, з урахуванням мобільності ринку праці.

5. Гострою залишається проблема використання іноземних мов, незважаючи на те, що у прикордонних регіонах більшість населення спілкується двома-трьома мовами сусідніх країн [1, с. 259].

Між вимогами сучасного суспільства до фахівців і реальним рівнем їхньої підготовки існує ряд суперечностей. “Нинішня система вищих навчальних закладів, їхня структура, діяльність не забезпечують сучасного рівня надання освітніх послуг. Саме тому необхідно окреслити систему дій, спрямованих на розвиток вищих навчальних закладів, розглянути питання багаторівневості навчального процесу, якості вищої освіти в контексті ринку праці, контролю держави за якістю вищої освіти, університетської науки, гуманізації вищої освіти” [8, с.129].

Для успішної та швидшої адаптації вищої освіти України до європейських стандартів необхідно, перш за все, подолати відста-

вання у певних напрямках. С.І. Здіорук, А.Ю. Іщенко та М.М. Карпенко радять вживати активні заходи, спрямовані на превентивне відвернення майбутніх проблем і викликів [5].

Усе вищенаведене дає можливість визначити основні завдання, а саме:

- забезпечити органічне поєднання освітньої, наукової та інноваційної діяльності у навчально-виховному процесі;
- сприяти обміну досвідом, участі студентів у міжнародних програмах через співробітництво українських та зарубіжних ВНЗ;
- забезпечити доступ до інформаційних ресурсів на основі відповідних інформаційних технологій, тобто створення електронної бібліотечної системи;
- створити умови для реалізації системи освіти впродовж життя.

Отже, підготовка кваліфікованих фахівців відіграє значну роль в інтеграції до європейського освітнього простору. Проте необхідно забезпечити якість надання освітніх послуг та регулювати цей процес залежно від потреб суспільства. Залучення до активної співпраці роботодавців, поєднання освіти і науки, збалансованість і відкритість освітньої системи, формування достатнього рівня академічної культури, міжнародна співпраця та випереджувальний характер освітніх послуг сприятиме досягненню цієї мети і зможе утвердити становище освіти України на регіональному та світовому рівнях.

Перспективою подальших досліджень є проаналізувати зарубіжний досвід передових країн щодо підготовки фахівців з метою впровадження в українську систему освіти.

Список використаних джерел

1. Артьомов І. В. Європейська інтеграція України: стан, проблеми, перспективи: зб. наук. статей у 2 кн. / І. В. Артьомов. – Кн.2. – Ужгород : ПП «АУДОР-ШАРК», 2014. – 452 с.
2. Болонський процес у період до 2020 року – Європейський простір вищої освіти у новому десятилітті. Комюніке конференції європейських міністрів вищої освіти, Льовен та Лювен-ля-Ньов, 28-29 квітня 2009 року. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.ubs.gov.ua/files/1397_files_1/louvain.pdf

-
3. Всесвітня декларація про вищу освіту в XXI столітті: бачення та дії /ЮНЕСКО. – Париж, 1998. – 140 с.
 4. Гарашук О. В. Основні функції вищої освіти України в контексті її модернізації та євроінтеграції / О. В. Гарашук, В. І. Куценко // Міжнародний науковий вісник: зб. наук. статей за матеріалами XXVII Міжнародної науково-практичної конференції (Ужгород-Будапешт, 26-29 листопада 2013 року). – Вип. 8.– С. 7-16.
 5. Здіорук С. І. Формування єдиного науково-освітнього простору України: оптимальне використання засобів забезпечення випереджального характеру. Аналітична доповідь / С. І. Здіорук, А. Ю. Іщенко, М. М. Карпенко. – Київ, 2011. – 43 с. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http://www.niss.gov.ua / content/articles/files/science_educational-e2f67.pdf](http://www.niss.gov.ua/content/articles/files/science_educational-e2f67.pdf)
 6. Кремень В. Г. Філософія освіти XXI ст. / В. Г. Кремень // Професійна освіта: педагогіка і психологія: польс.-укр. щоріч./заред. Т. Левовицького, І. Зязюна та ін. – Ченстохова; Київ, 2003. – С. 13-22.
 7. Про вищу освіту: Закон України від 1 липня 2014 № 1556-VII. – Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1556-18/>
 8. Чепіль М. М. Порівняльна педагогіка: навч. посіб. / М. М. Чепіль. – К. : Академвидав, 2014. – 216 с.